

CODLEA, ZEIDEN, FEKETEHALOM (II)

Oamenii au misterul lor. Și chiar orașele. Se schimbă, se... metamorfozează. Doar Strada Lungă din Codlea nu s-a schimbat, se numește tot Strada Lungă, deși într-o vreme (poate înainte să mă nasc eu) îi zicea Armata Roșie. Armata Roșie era armata sovietică. Pe fosta stradă Armata Roșie au trecut acum un an trupe ale armatei SUA, am văzut la televizor. Așa merg lucrurile. Dacă mergi pe Strada Lungă în căutarea a ceea ce a fost odată, n-o să găsești mai nimic.

Serele Codlea au fost dărîmate, a rămas din ele un morman de fiare. (Ba chiar, ultima dată cînd am fost acasă, am văzut, din tren, că au dispărut complet chiar și fiarele. Și sticla făcută țandări? O fi înghițit-o pămîntul.) A fost una, o femeie, care a distrus serele, era mîna-n mîna cu nu știu ce olandezi, care nu voiau concurență pentru florile lor, zicea o tanti bătrîna de la bloc. Citesc despre „Regina Serelor”, Maria Schutz, care a fost condamnată la 10 ani de închisoare cu executare în dosarul Serelor din Codlea, dar sentința dată nu era definitivă. Pe unde o fi Maria Schutz? Sigur nu în închisoare...

Citesc că, înainte de 1989, erau 70 de Florării Codlea în 40 de orașe. Serele se întindeau pe 60 de hectare, se trimiteau anual la export 9 milioane de tone de flori și alte 200 de mii de tone de legume mergeau spre aprozarele românești. Și că, la 1880, un sas, Michael Wilk, a început să se ocupe de creșterea trandafirilor și-a construit primele sere, iar prin 1886 deschidea prima florărie. În 1890, un alt sas, Thomas Krauss face o adevărată afacere din sere, afacere continuată de fii săi, Richard și Viktor. Apoi alt Krauss (oare or fi strămoșii colegului mamei, domnul Krauss de la televizoare?), Heinrich, aducea garoafa americană și, în 1909, înființa florăria Cetatea Neagră, care avea să dea faliment în anii '20. Dar n-are nimic, alți trei sași înființează trei florării pe strada Gării, după Primul Război Mondial. Aflu toate astea de pe site-ul municipiului Codlea, unde citesc cu uimire cum, pe vremuri, erau în oraș 30 de cizmari, un fabricant de săpun, altul care făcea săniuțe și scaune, majoritatea sași. Pe site e și-un capitol despre personalități – toate de origine germană. Și, printre ele, pictorul regal, retras aici, Bordenache. Aș tot citi despre Codlea, Zeiden, Feketehalom.

Fabrica de vopsele Colorom a fost rasă de pe fața pămîntului. Acum un an încă mai erau vestigii, ruine. A apărut în loc un supermarket Penny și, după cîtiva ani, și unul Kaufland, iar pe partea cealaltă a străzii, unde era stadionul, s-a ridicat un Lidl. Mai încolo, o biserică și un cimitir. Căsuța ca din povești de lîngă fabrica de vopsele, unde erau și cîtiva pitici de ciment, nu mai e otrăvită de fumul colorat care se înălța spre cer ca un curcubeu otrăvitor. Dar pare nelocuită. Piticii au dispărut. Și florile. Din cînd în cînd, vîntul aduce duhoare de la crescătoria de păsări și porci din celălalt capăt al orașului. Asta nu exista în copilăria mea. Orașul florilor nu mai e al florilor, e al găinilor și al porcilor.

Vulcănița, mi-a zis mama, nu mai curge învolburată, a ajuns un fir de apă, dar tot nu trăiesc pești acolo. Nimănui nu-i mai trece prin cap să se arunce în Vulcănița.

Nu mai e niciun cinematograful, nicio cofetărie. Librăria e un fel de papetărie, fără cărți (în afara celor școlare). Stadionul nu mai există. Nici Atelierul FOTO, nici Atelierul de reparații. Nici Poșta nu mai e, în locul ei parcă făcuseră unii un magazin de metalo-chimice. Chiar și Spitalul fusese desființat, la un moment dat, apoi l-au redeschis, iar unde era Policlinica, unde mă duceam eu la dentist, acum e Muzeul Tradițiilor, o chestie recentă, interesantă.

Nimic nu mai e, îmi spune mama. Nici Fabrica de mobilă, nici Țesătura, nici IMC-ul. Nici Școala germană nu mai e. Nici sași nu mai sînt. O întreb de pastorul german în curtea căruia locuiam, în căsuța cea mică. Ce-o mai fi cu el? Mama îmi spune că a plecat în Germania. Avea patru copii, unul dintre băieți vindea pere în piață cînd era elev. Pere din grădina unde locuiam și noi. O fată de-a lui a locuit chiar în blocul în care aveam să ne mutăm, în noul cartier Colorom. Cine? Doamna Langfeld? Mama lui Uwe și-a lu' Elke? Nu mai știu cum arăta mama lor și nici Elke. Dar îmi amintesc cum arătau Uwe și domnul Langfeld, pe care nu l-am auzit niciodată, în ani de zile, vorbind. De pe site-ul orașului îmi dau seama că pastorul trebuie să fi fost Richard Bell, că a plecat în Germania în 1971, cînd eu aveam 5 ani. Noi ne-am mutat cînd aveam 4 ani. Și am în fața ochilor, în detaliu, casa noastră, casa nașei și grădina, iar lîngă zid, uite tufele de ruzinci și de agrișe. O mîna le culege și le pune în bolul alb cu desen

de ferigă verde. E posibil să-și amintească oamenii atât de bine de la patru ani?

Și despre domnul Krauss mai știe ceva? Domnul Krauss ar fi paralizat, spune mama, nu mult după ce a plecat în Germania. Dar poate nu e adevărat. Caut să dau de Margarete Krauss pe Net. Singura informație e una legată de renunțarea la cetățenia română: Krauss Margarete Anna, născută la 18 mai 1933 în localitatea Șercaia, județul Brașov, România, fiica lui Ioan și Anna, cu domiciliul actual în Germania, Kempten/Allgau, Hochbrunnenweg 2. Aș putea să-i scriu doamnei Krauss. „Dragă doamnă Margarete Krauss, ce mai face domnul Krauss? Dar fiica dumneavoastră, Martina? V-am întâlnit odată, când aveam 10 ani și erați primăriță. Nu știu dacă v-a plăcut să fiți primăriță, mie nu mi-a plăcut să fiu pionieră (trebuia să înveți niște poezii pe de rost pentru niște serbări), dar mi-a plăcut de dumneavoastră că erați foarte veselă și vorbeați românește cu accent. Eu mă dau în vînt după româneasca cu accent.”

Multe au dispărut, dar uite, pe Codlea Info aflu că, în germană, orașelului i se zicea Zeiden. Iar în maghiară, Feketehalom. Că s-a reluat sărbătoarea Maialului, Kronenfest (Sărbătoarea coroanei), unde mergeam cu mama și cu tata și cu fratele meu, și odată am primit o mingiuță din coroană. Coroana asta era agățată sus în vârful unui stîlp. Era făcută din crengi de brad și în ea erau legate tot felul de obiecte, se urcau pînă acolo niște băieți, mai smulgeau cîte ceva, făceau concurs. Aflu despre fanfara Codlei, despre Junii Codlei, despre formațiunea de pompieri, despre Clubul Elevilor, despre Forumul German și despre ansamblurile folclorice „Măgura Codlei” și „Florile Codlei”. Dau chiar, pe Youtube, de o ediție din Codlea TV, cu niște tineri drăguți. Citesc despre invazia tătarilor din 1345, când era Cetatea Neagră (aia din care au rămas doar niște pietre). Apoi au venit invadatori mongoli și turci. Mongoli la Codlea! În Zeiden! În Al Doilea Război Mondial circa 400 de sași ai localității au fost încadrați în Wehrmacht și în Waffen-SS. Privesc imagini din 2016 cu o delegație chineză în vizită la Codlea, primită cu piine și sare. Mă uit la un filmuleț despre Zeiden – biserica evanghelică, deschiderea Muzeului Tradițiilor. Anul trecut am ajuns și eu la Muzeu,

întîmplător. Am trecut pe-acolo și am vrut să văd despre ce e vorba. Am deschis o ușă și, într-un birou nou, modern, am dat de un tip împodobit cu beteală de Crăciun și în colț un brad neîmpodobit. Pare jenat, dar nu e cazul, că mi se pare așa simpatic domnul. Mi-a luminat ziua! Se jenează că mă recunoaște, știe că am ajuns scriitoare, vorbește cu mine cu dumneavoastră, foarte politicos. Eu nu-l recunosc, deși îmi spune că a fost prieten cu prietena mea. V-am și scris acum vreo 30 de ani o scrisoare, din armată. Se despofobește și fac un tur prin muzeu cu Sorin. Îl rog să-mi spună Simona. Cum ajung acasă, la București, răscolind niște hîrtii, găsesc scrisoarea aia de la Sorin, trimisă acum 30 de ani. OK, Serendipity, dar parcă... totuși...

Aș citi despre Codlea. Am primit recent o carte de poezie a lui Vlad (Drăgoi). Găsesc lucruri despre Codlea acolo. Bogdan (Coșa) mi-a spus că a scris și el ceva în nu mai știu care carte de-a lui. Îl întîlnesc uneori, întîmplător, prin București. Sîntem așadar trei poeți în Codlea. Aș adăuga-o pe Reli Mocanu, care nu s-a născut în Codlea, dar a copilărit acolo. Ea mi-a spus de Muzeu și de la ea am auzit prima dată, prin 2000, de cuvîntul „ingluvii” (Eram pe stradă, în București, și aud o voce în spatele meu: „Hei, Exuvii, ai auzit de ingluvii?”). Înaintea noastră, prin 1600, era unul, Petrus Mederus, care a scris poezii în germană. Și-a mai fost Michael Königes, care a murit în 1955, pe la 85 de ani, a scris 18 poezii și se autointitlula Volksdichter (poet popular) sau Bauerndichter (poet-țăran). A existat chiar un cerc de literatură înființat după moartea lui. Cică în 24 iunie 1979 au fost la cerc cam 130 de invitați și publicul a ajuns la 700 de persoane.

Ultima dată când am fost acasă l-am cunoscut pe Damian. Un băiețel drăguț, cu pielea închisă la culoare. M-a lăsat să pun mîna pe părul lui ca o blăniță de miel caracul sîrmoasă. Aveam cu mine o ciocolată. I-am dat-o lui. Prima mea proză, scrisă la 19 ani, s-a numit *Negresa*. Îmi imaginam că întîlnesc o fetiță negresă (văzusem o fetiță negresă pe cînd aveam 6 sau 7 ani). Închidem o buclă, dar rămîn o grămadă deschise.

★ ★ ★